

Prof. dr hab. inż. Jacek Matyszkiewicz

KATEDRA ANALIZ ŚRODOWISKA, KARTOGRAFII I GEOLOGII GOSPODARCZEJ

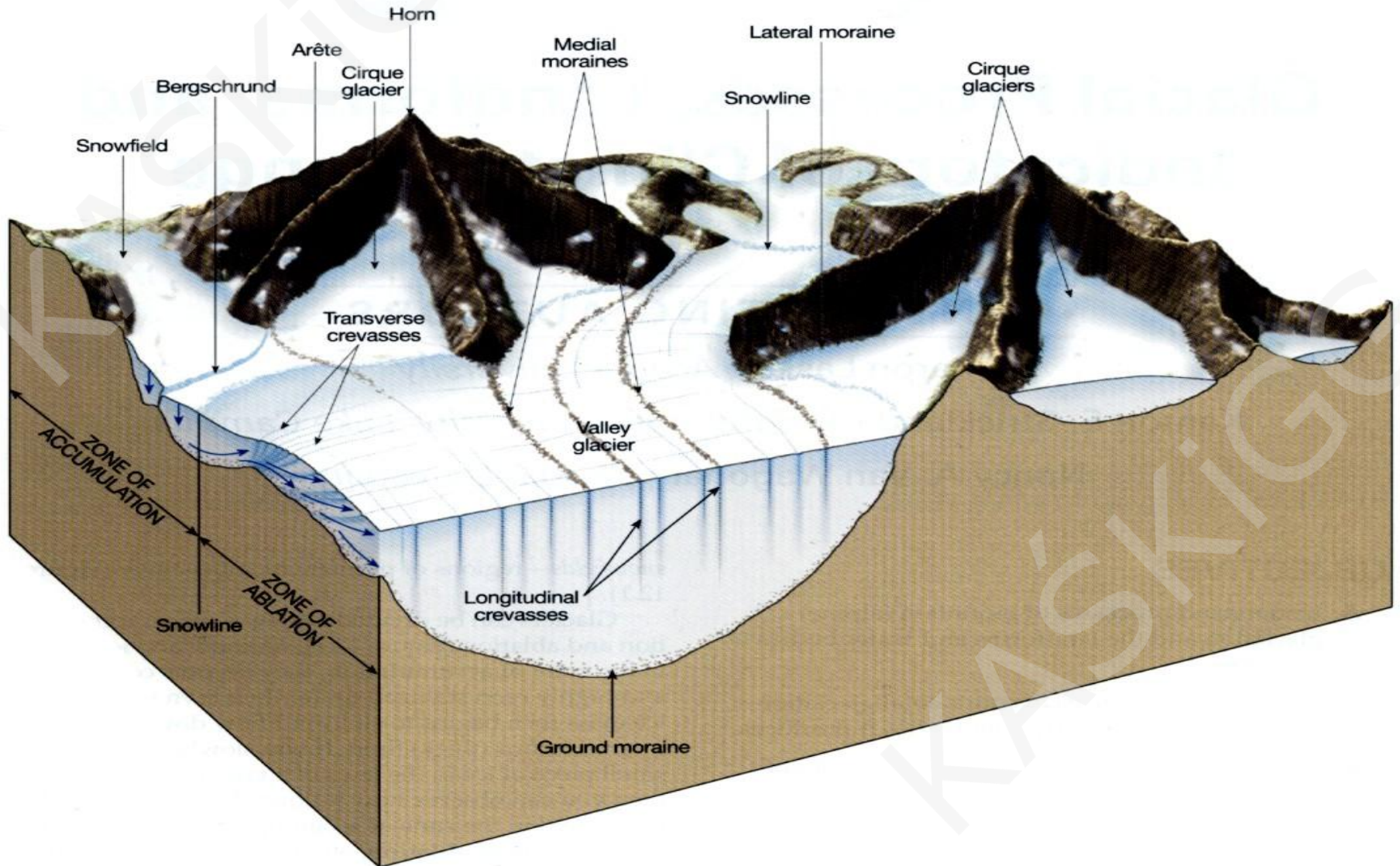
Kartografia - wykład

Glacitektonika w obrazie
kartograficznym

Glacitektonika

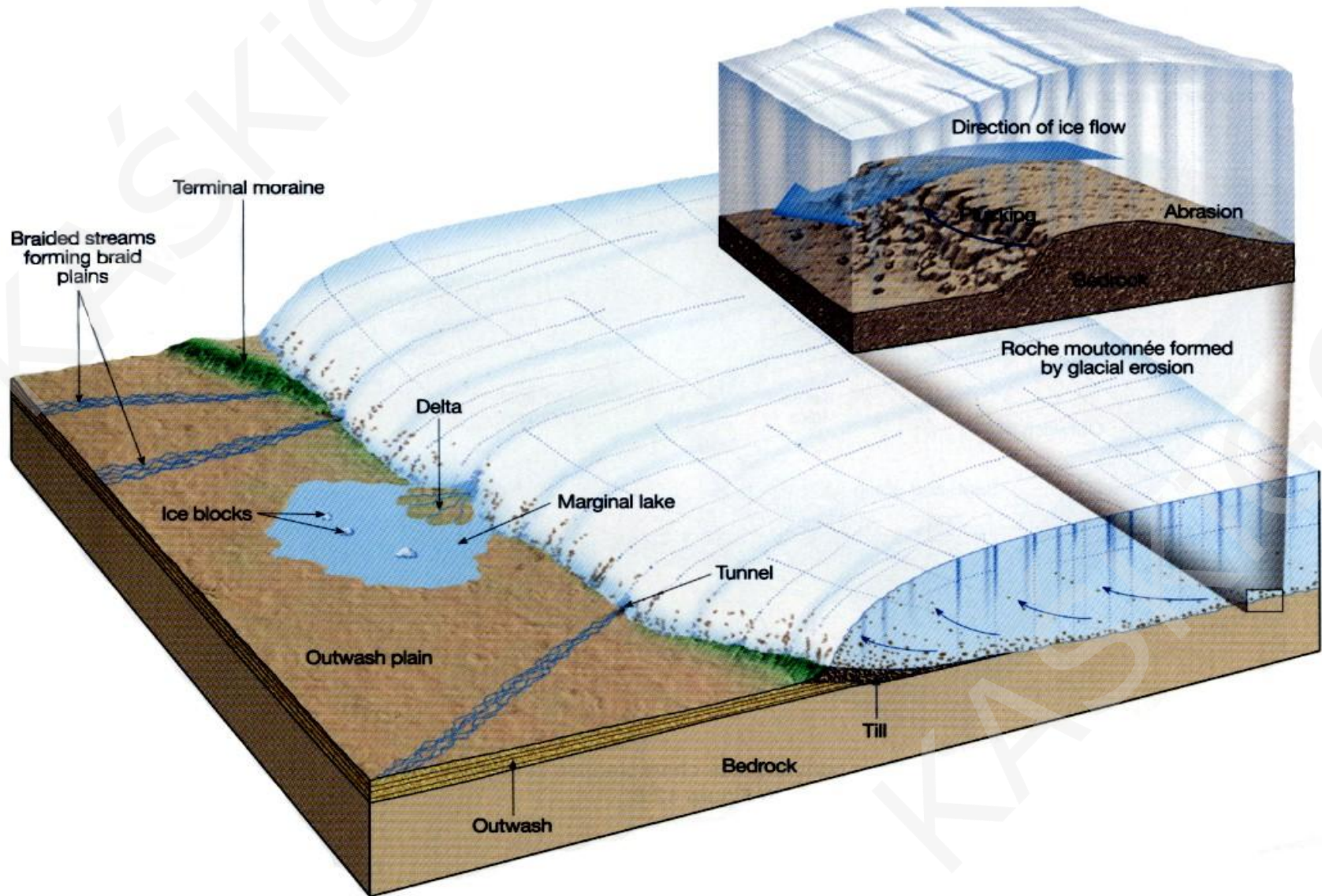
- deformacje podłoża i bezpośredniego przedpola lodowca (w tym także osadów lodowcowych i wodnolodowcowych) spowodowane naciskiem lodu lodowcowego i/lub jego tarciem o podłoże

Morfologia lodowca górskiego

Zjawiska i formy związane z ruchem lądolodu

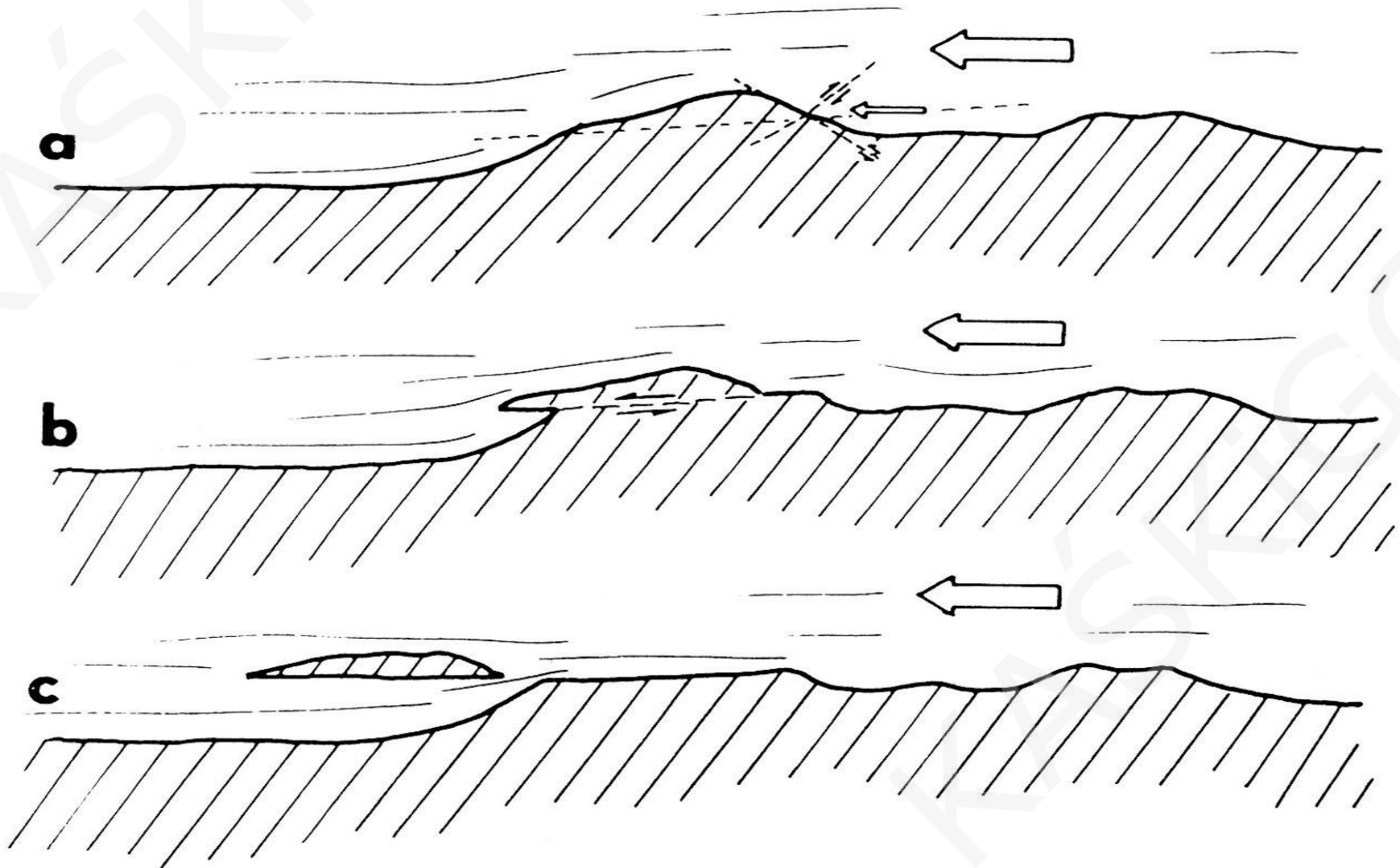
Porównanie tektoniki i glacitektoniki

	TEKTONIKA	GLACITEKTONIKA
Pochodzenie pola naprężeń	Procesy endogeniczne	Nacisk lodowca
Intensywność zjawisk	Maleje ku górze	Rośnie ku górze
Zasięg deformacji	Setki km	200-300 m
Występowanie	Bez ograniczeń	Strefy zlodowaceń
Osady deformowane	Osady starsze; w Polsce wyjątkowo czwartorzędowe	Głównie osady trzeciorzędowe i czwartorzędowe

Klasyfikacje zaburzeń glacitektonicznych

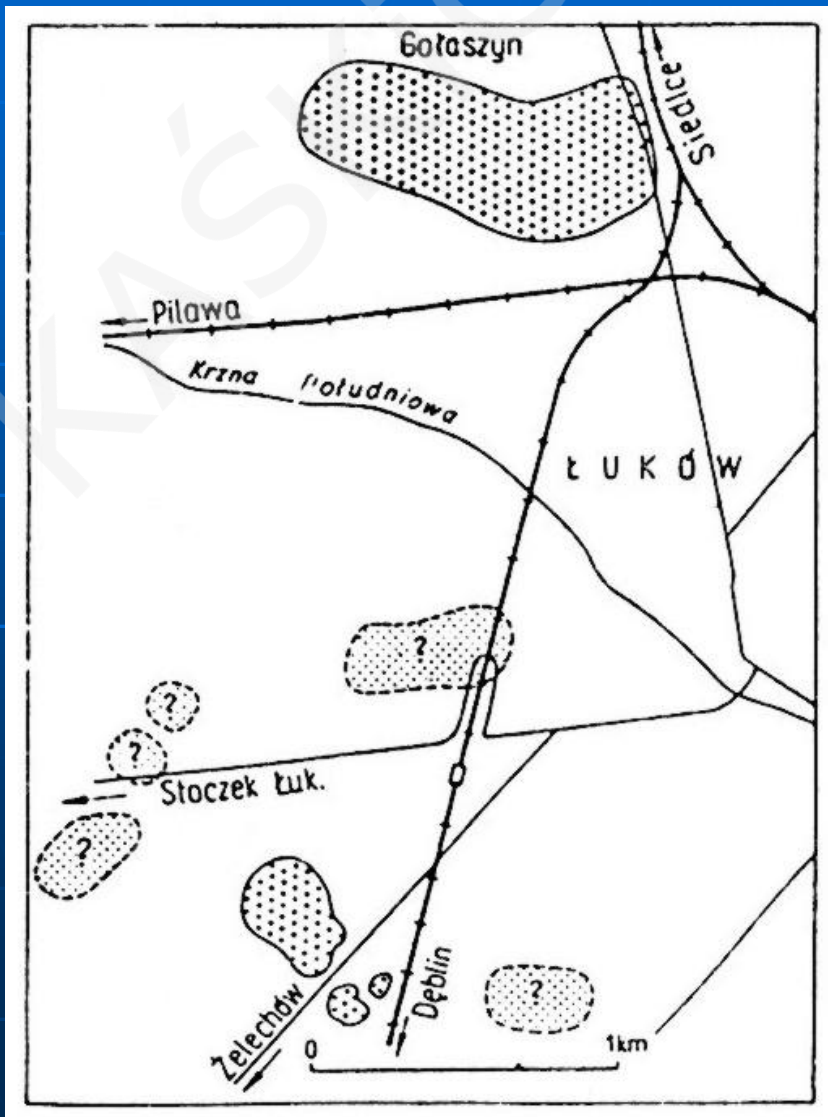
Stan podłoża	Dominujące siły	
	Pionowe	Poziome
Zamarznięte lub skalne	Wgniatanie (izostazja)	Ścinanie (powstawanie kier lodowcowych)
Plastyczne	Wyciskanie podłoża	Fałdy, łuski, uskoki

Cykl formowania kier glacitektonicznych (wg Brodzikowskiego)

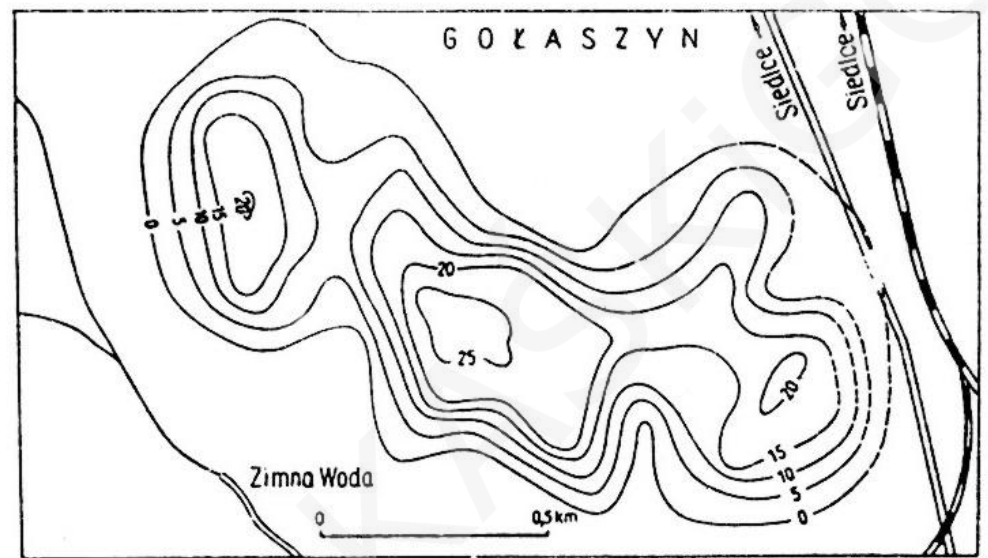

Kry jurajskie w rejonie Łukowa (wg Mizerskiego)

miąższość kry
w Gołaszynie

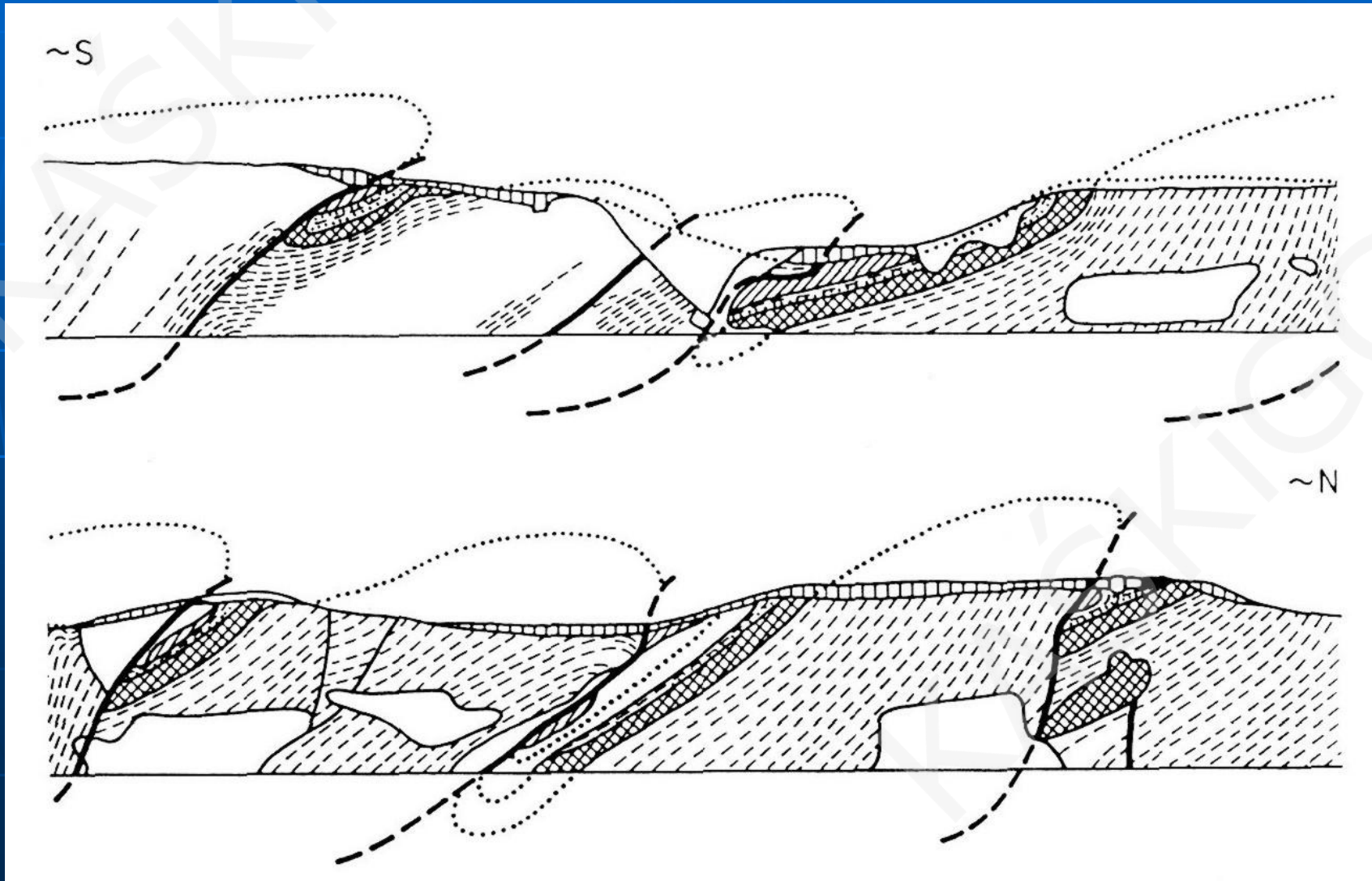

Cechy strukturalne zaburzeń glacitektonicznych

1. Większość deformacji ma charakter klasycznych struktur tektonicznych (fałdy, łuski, uskoki etc.)
2. Najczęściej występujące struktury glacitektoniczne: łuski, uskoki odwrócone, fałdy są strukturami kontrakcyjnymi (kompresyjnymi). Struktury ekstensyjne (np. uskoki normalne) są rzadkie

Przekrój fragmentu strefy łusek glacitektonicznych na półwyspie Jasmund na Rugii (Dadlez, Jaroszewski, 1994)

Cechy strukturalne zaburzeń glacitektonicznych

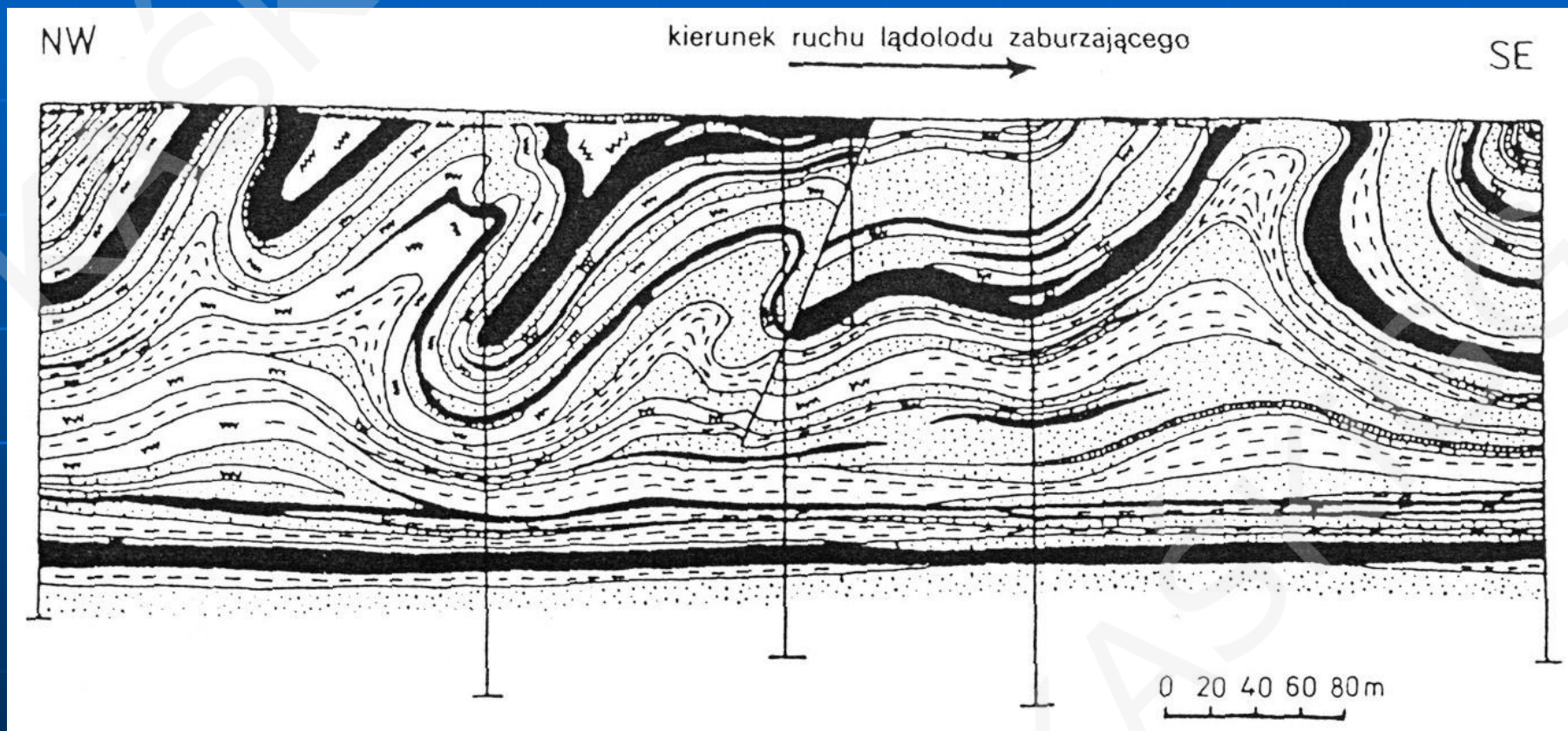
3. Styl struktur glacitektonicznych jest bardzo zmienny, wskutek czego mogą sąsiadować ze sobą różne formy zaburzeń ciągłych i nieciągłych
4. Deformacje głębokie przywiązane są do wąskich stref

Cechy strukturalne zaburzeń glacitektonicznych

5. Sąsiadujące fałdy, łuski i nasunięcia są wzajemnie równoległe a ich rozciągłość jest w przybliżeniu zgodna z lokalnym przebiegiem krawędzi lądolodu, któremu przypisuje się ich utworzenie. Przejawia się to również określoną wergencją.

Fragment przekroju fałdów glacitektonicznych łuku mužakowskiego nad Nysą Łużycką (wg Dyjora i Chlebowskiego)

Przykład spągowego odkłucia pakietu zdeformowanego przez lądolód

Cechy strukturalne zaburzeń glacitektonicznych

6. Zasięg wgłębny deformacji jest zwykle wyznaczony przez powierzchnię odkłucia, której towarzyszy kontakt dysharmonijny. Bywają jednak deformacje np. typu diapirowego.

Przejawami **glacitektoniki** nie są:

- zjawiska peryglacjalne
- procesy zaburzające osad w strefach cofającego się kontaktu lodowego np. w kemach
- zapadanie się nadkładu pogrzebanych, topniejących brył martwego lodu
- niektóre procesy depozycji glin

Koncepcje glacitektoniczne

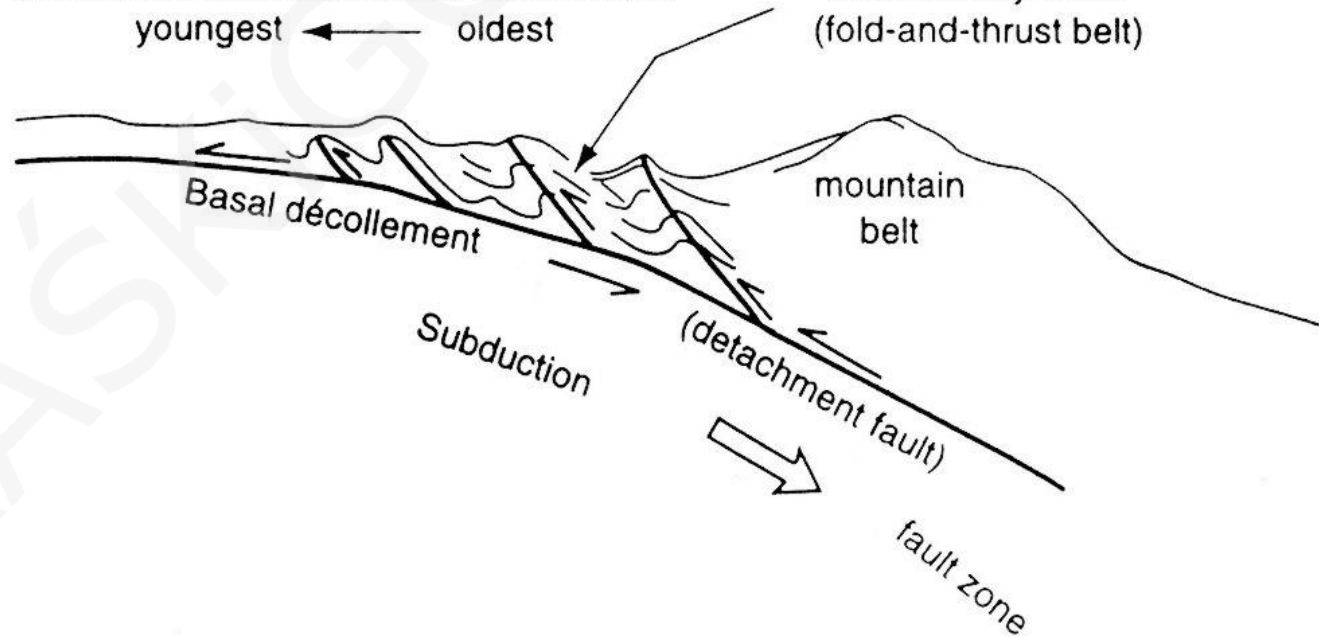
- dynamiki frontalnej
- statyki frontalnej
- deformacji subglacjalnych
- glacitektoniki dolinnej
- glacitektoniki krawędziowej
- hydroglacitektoniki
- statyczno-kinetyczna

(a) Subduction zone

Thrust fault and folds above décollement
youngest ← oldest

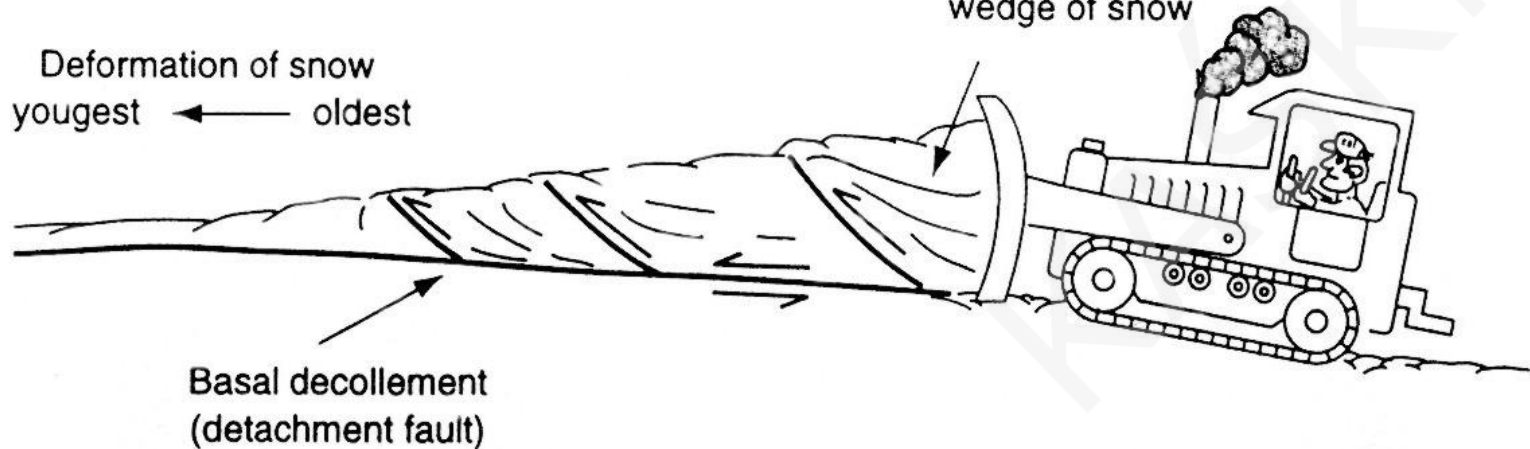
Deformed tapered wedge
of folded and faulted
sedimentary rocks
(fold-and-thrust belt)

(b) Snowplow

Deformation of snow
youngest ← oldest

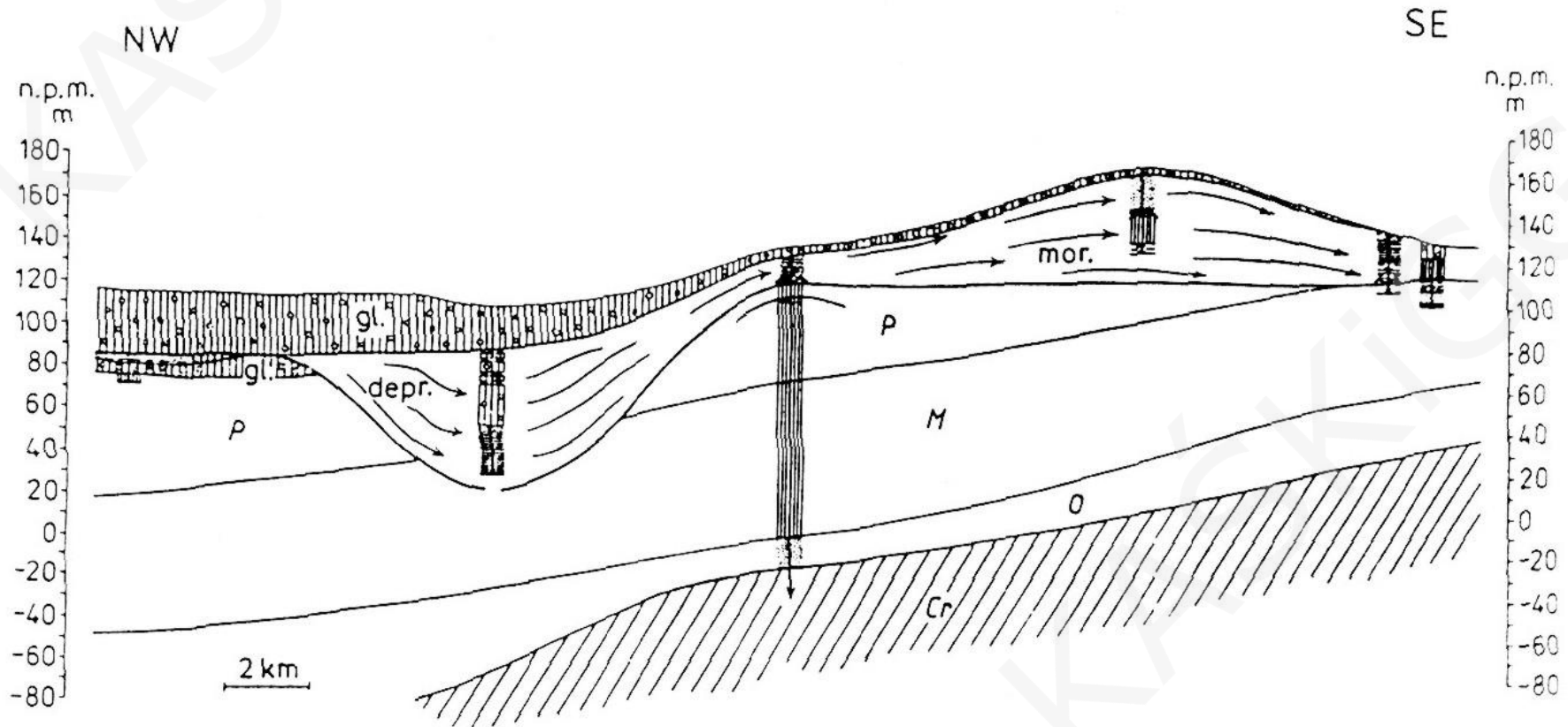
Deformed tapered
wedge of snow

Koncepcje glacitektoniczne

- dynamiki frontalnej
- statyki frontalnej
- deformacji subglacjalnych
- glacitektoniki dolinnej
- glacitektoniki krawędziowej
- hydroglacitektoniki
- statyczno-kinetyczna

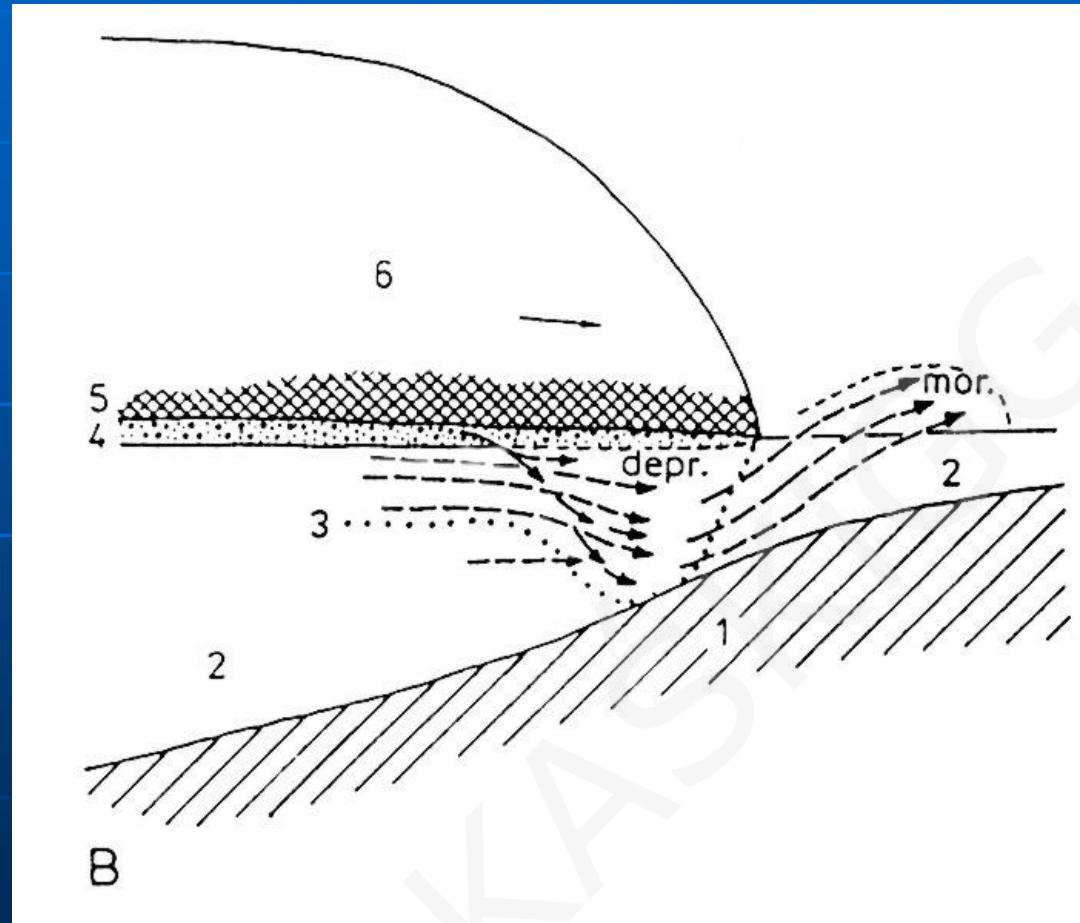
Typowa glacijotektonopara w okolicy Garwolina na Mazowszu (wg Ruszczyńskiej-Szenajch)

Model genezy powstawania glacjotektonopary

(wg Ruszczyńskiej-Szenajch)

- wyciskanie miękkiego materiału podłoża przed czoło lądolodu i wciskanie takiegoż materiału wraz z odmarzniętą moreną do tworzącej się depresji

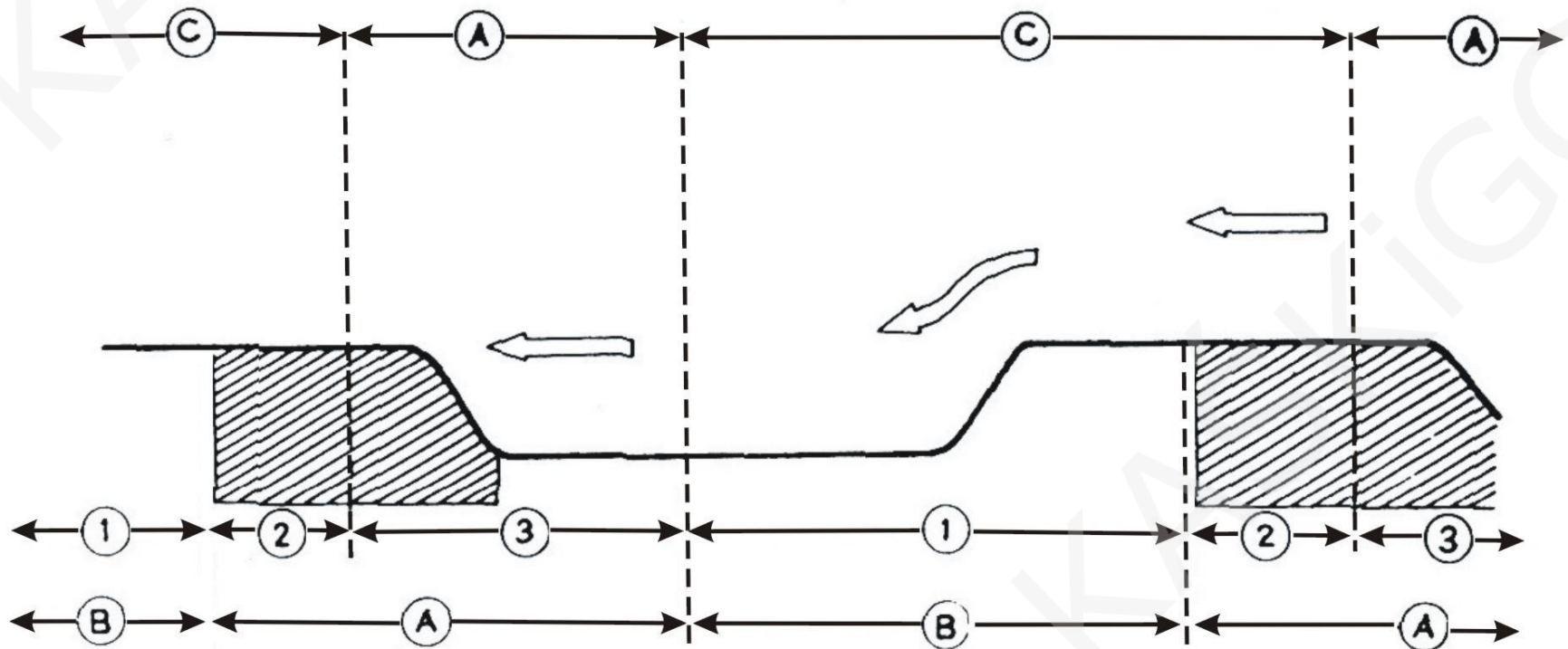

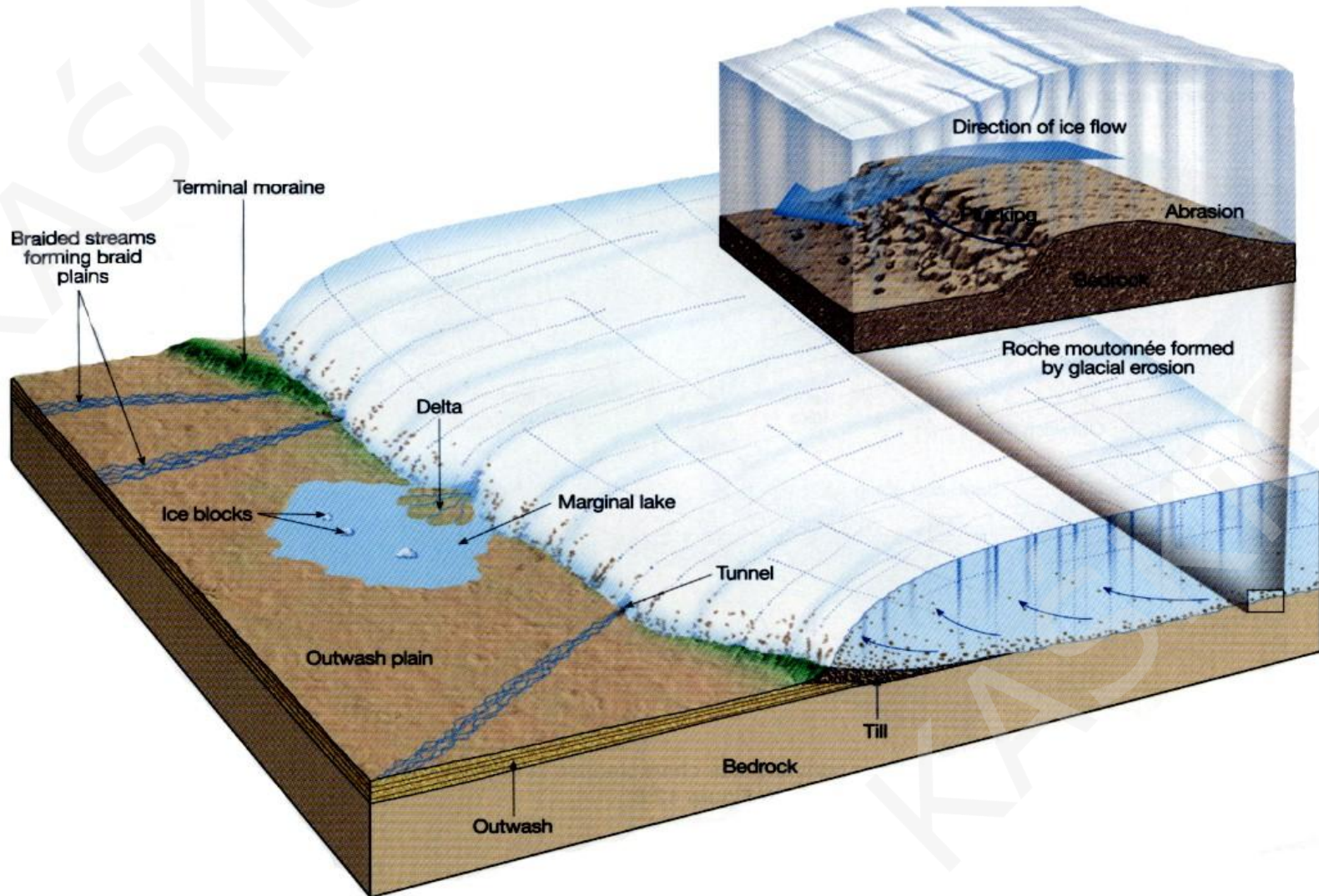
Koncepcje glacitektoniczne

- dynamiki frontalnej
- statyki frontalnej
- deformacji subglacjalnych
- glacitektoniki dolinnej
- glacitektoniki krawędziowej
- hydroglacitektoniki
- statyczno-kinetyczna

Rozmieszczenie stref zwiększonych ciśnień w lodzie i w pobliżu strefy kontaktu obu ośrodków (K. Brodzikowski)

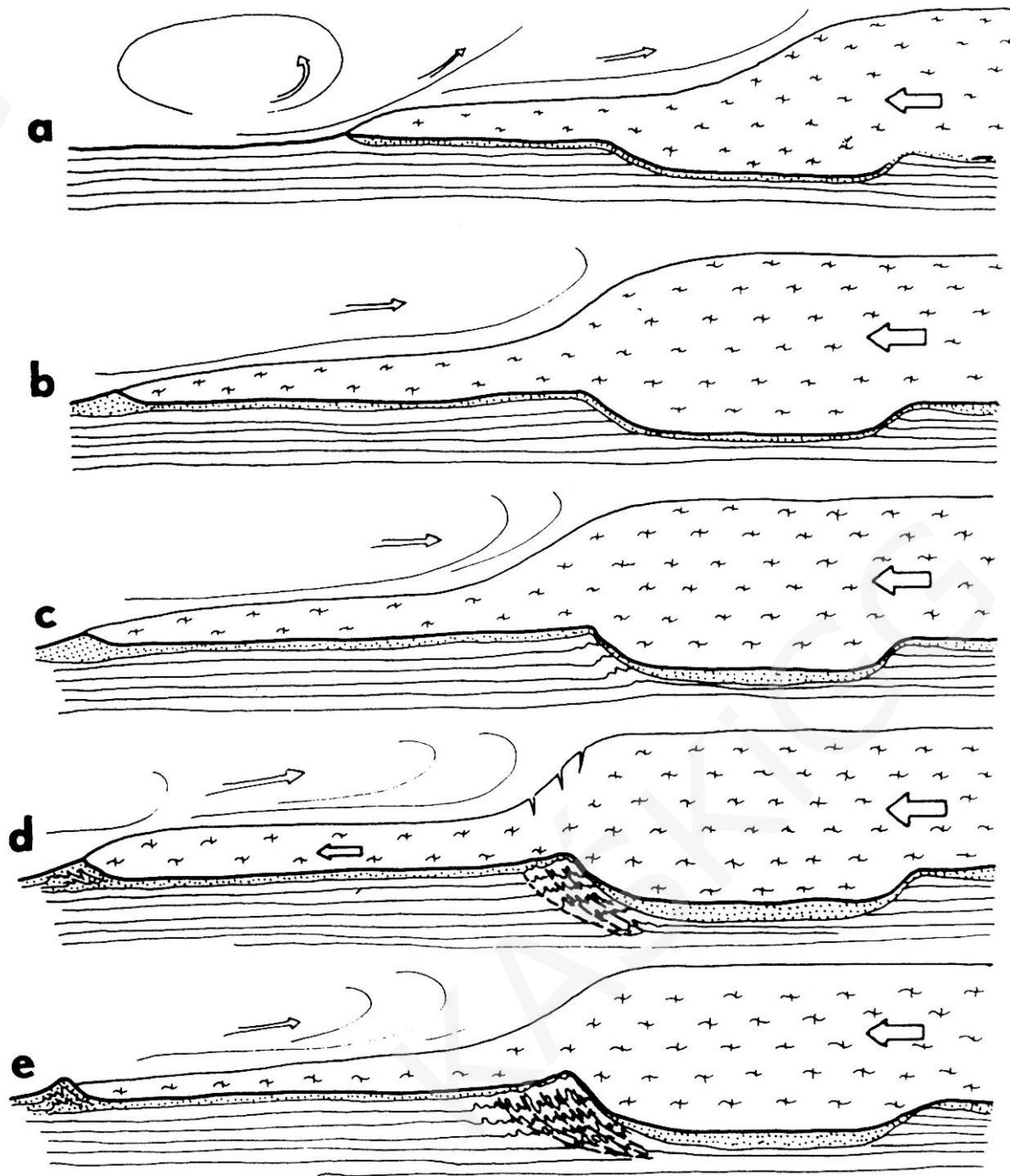
Zjawiska i formy związane z ruchem lądolodu

Cykl rozwoju wielkoskalowych zaburzeń subglacialnych

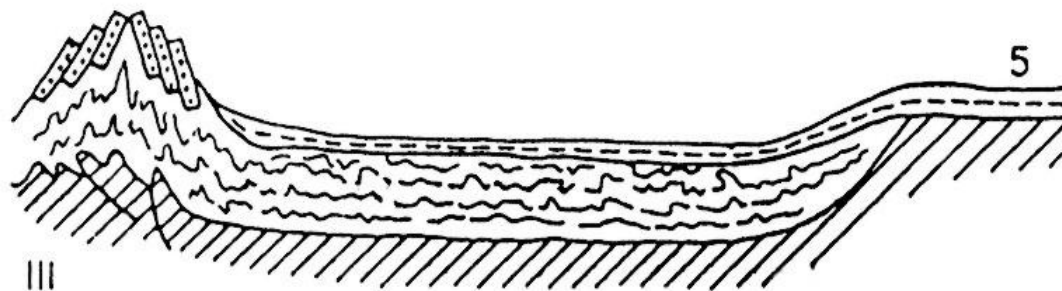
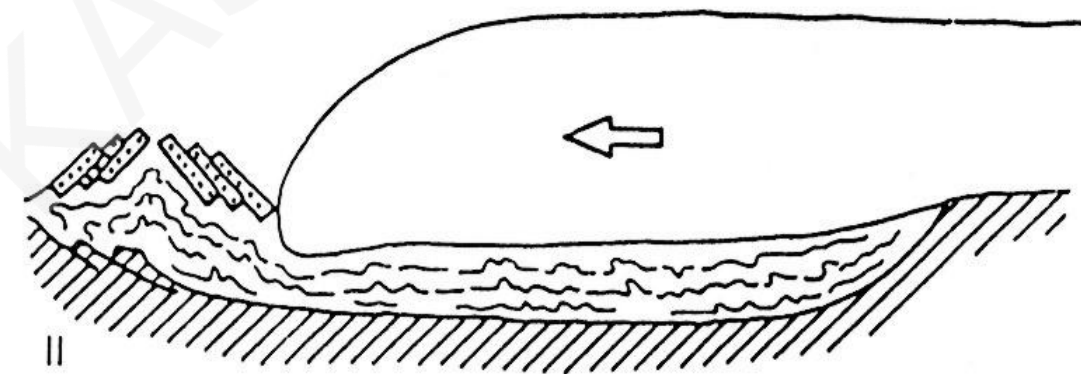
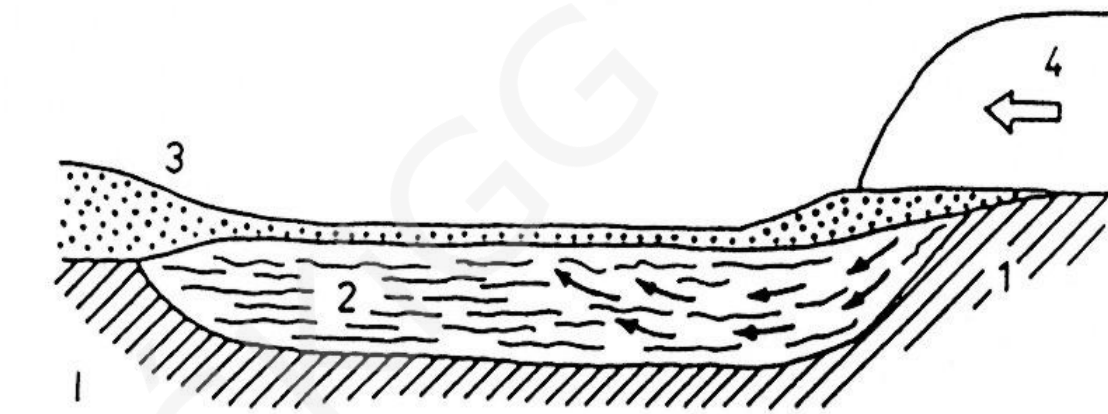
(K. Brodzikowski)

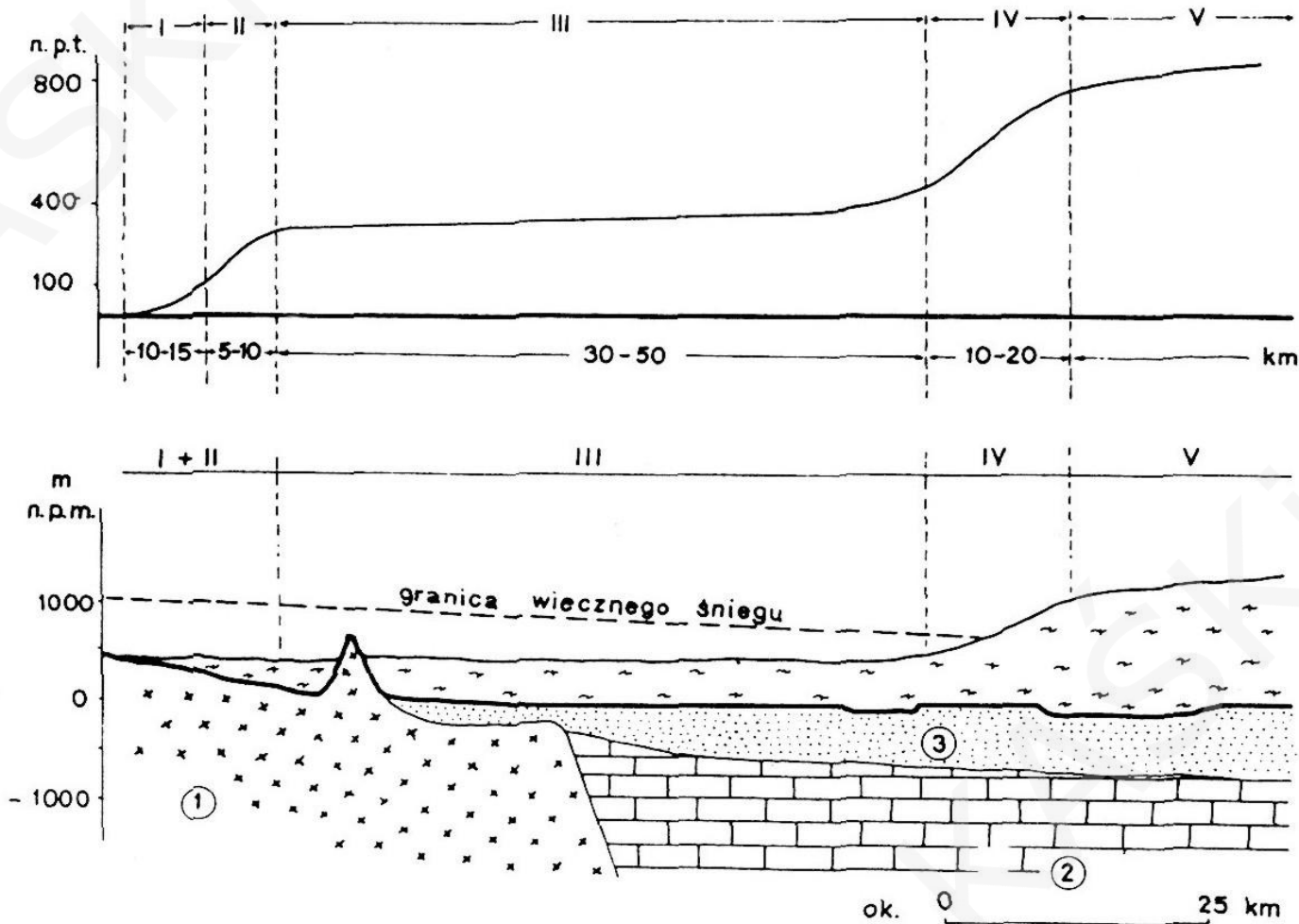
Koncepcje glacitektoniczne

- dynamiki frontalnej
- statyki frontalnej
- deformacji subglacjalnych
- glacitektoniki dolinnej
- glacitektoniki krawędziowej
- hydroglacitektoniki
- statyczno-kinetyczna

Schemat
konceptcji
glacitektoniki
dolinnej
(wg Krygowskiego)

Odcinkowa budowa profilu brzeżnej części lądolodów niżowych (schemat i sytuacja na Dolnym Śląsku) (K. Brodzikowski)

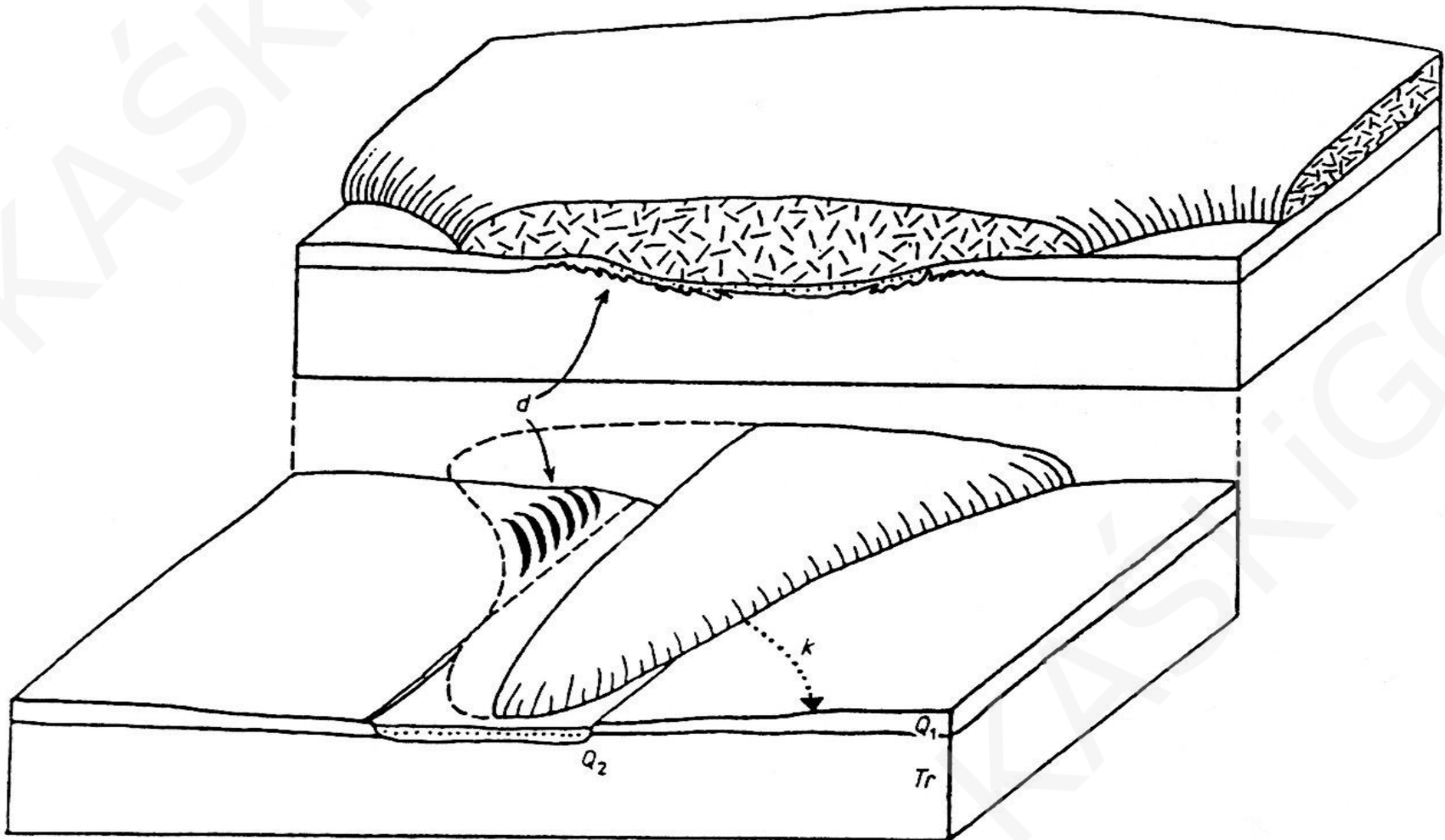

Koncepcje glacitektoniczne

- dynamiki frontalnej
- statyki frontalnej
- deformacji subglacjalnych
- glacitektoniki dolinnej
- glacitektoniki krawędziowej
- hydroglacitektoniki
- statyczno-kinetyczna

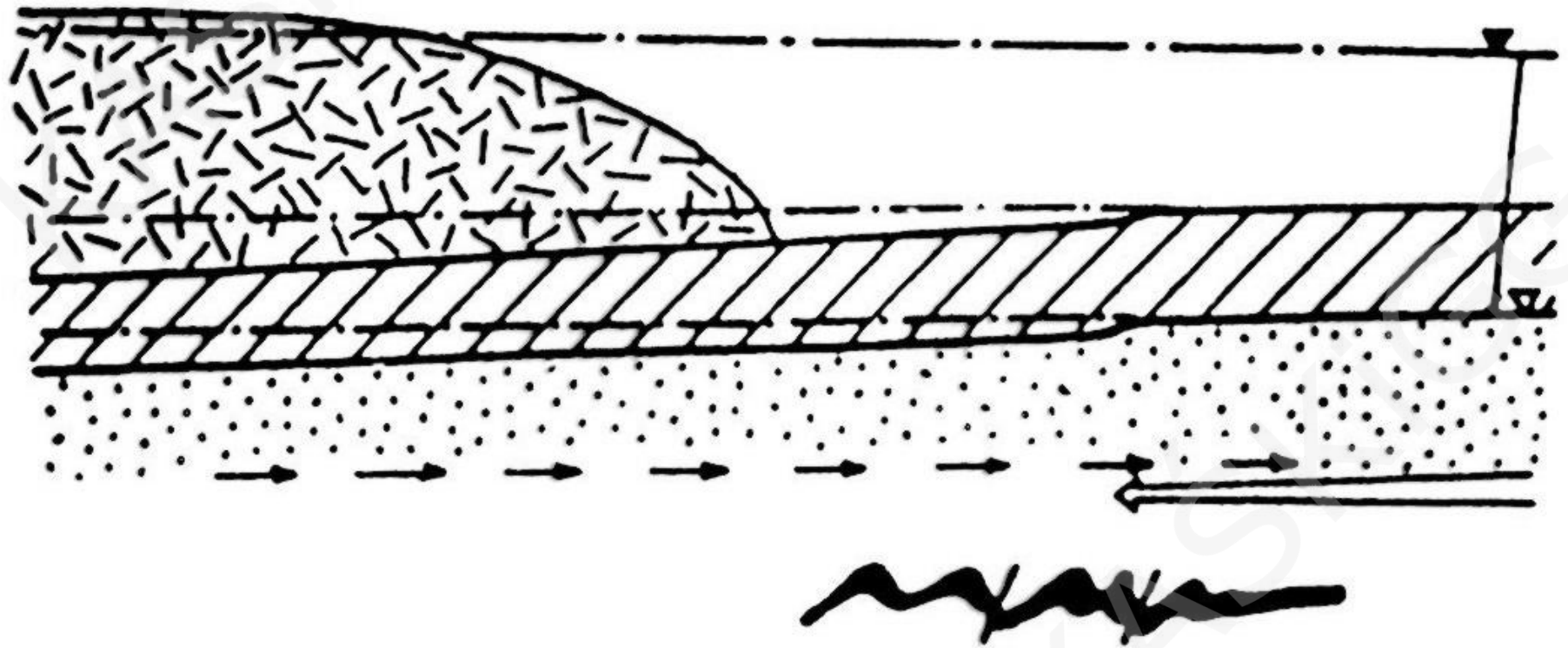
Schemat koncepcji glacitektoniki krawędziowej (wg Brykczyńskiego)

Koncepcje glacitektoniczne

- dynamiki frontalnej
- statyki frontalnej
- deformacji subglacjalnych
- glacitektoniki dolinnej
- glacitektoniki krawędziowej
- hydroglacitektoniki
- statyczno-kinetyczna

Mechanizm hydroglacitektoniki (wg Michalskiego)

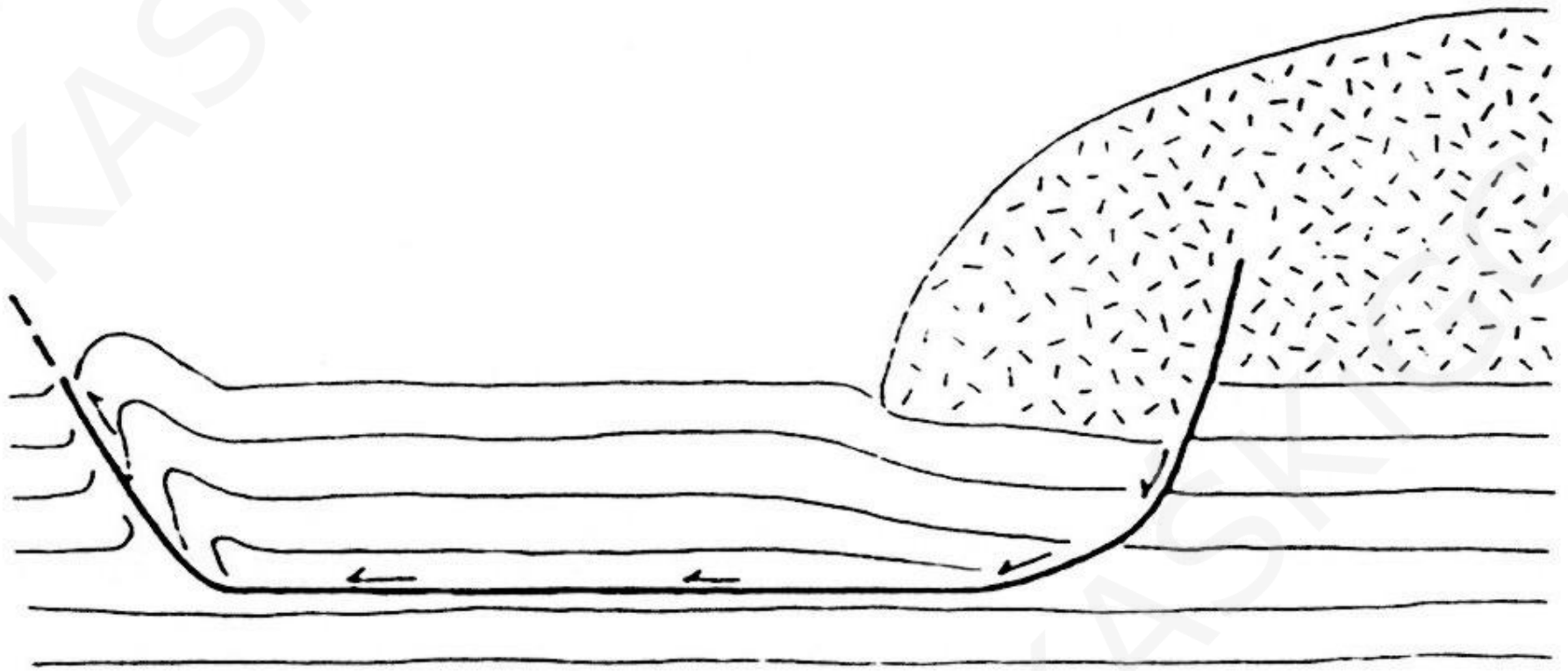

Koncepcje glacitektoniczne

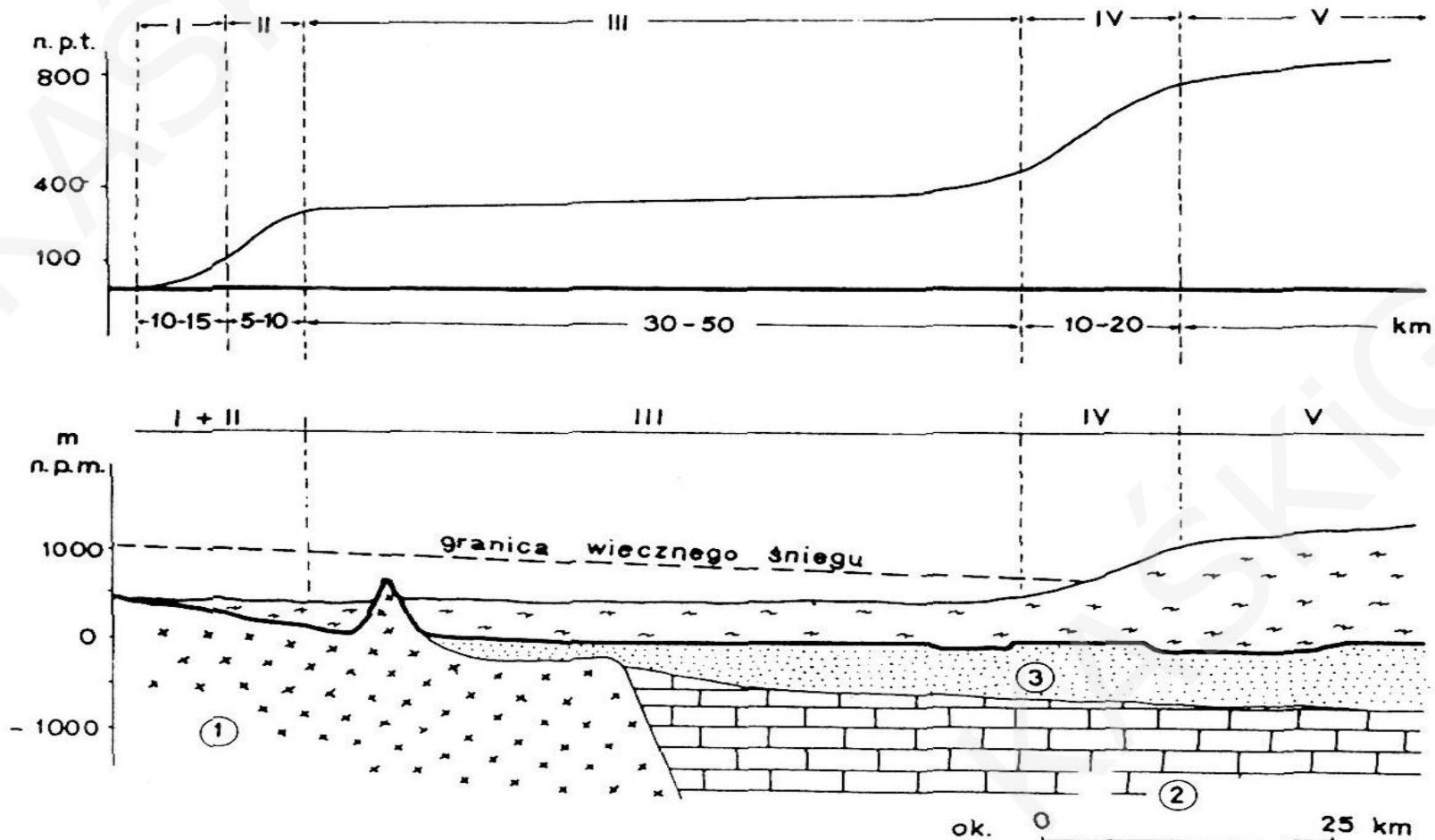
- dynamiki frontalnej
- statyki frontalnej
- deformacji subglacjalnych
- glacitektoniki dolinnej
- glacitektoniki krawędziowej
- hydroglacitektoniki
- statyczno-kinetyczna

Efekty strukturalne ścinania cylindrycznego u czoła lądolodu, w ośrodku warstwowo anizotropowym (Dadlez, Jaroszewski, 1994)

Odcinkowa budowa profilu brzeżnej części lądolodów niżowych (schemat i sytuacja na Dolnym Śląsku) (K. Brodzikowski)

Możliwość interpretacji glacitektoniki

1 – z wierceń; 2 – z odsłonięcia (J. Rutkowski)

